

SEDLÁČEK, Juraj: *Otcovstvo: problém alebo výzva?* Bratislava : Vydavateľstvo Don Bosco, 2010. 267 s. ISBN 978-80-8074-130-3

S potešením možno konštatovať, že v oblasti pastorálnej teológie dochádza na Slovensku k výraznému posunu smerom k uplatňovaniu kairológie, čiže rozpoznávania znamení čias. Pre toto rozpoznávanie je potrebné využívať metódy empirických vied, najmä sociológie, psychológie a politológie. Toto si ďalej vyžaduje prácu pastorálnych teológov, čo uskutočnia duchovnú a teologickú reflexiu v duchu klasickej triády, ktorú vypracoval zakladateľ francúzskeho hnutia katolíckej robotníckej mládeže JOC abbé Joseph Cadijn (1882 – 1967): vidieť – posúdiť – konať (*voir – juger – agir*). Pastorálna teológia, ktorá je vedeckou reflexiou o činnosti Cirkvi, musí obsahovať tieto tri aspekty: aspekt kairologický, aspekt kriteriologický a aspekt praxeologický, ktorý je pre pastorálnu teológiu kľúčový. Z toho vyplýva, že je potrebné najprv čo najlepšie poznať skutočnosť, o ktorú ide, potom vykonať jej posúdenie a analýzu vo svetle teologických kritérií, ktoré vychádzajú z Božieho zjavenia a učenia Cirkvi, a napokon z tejto konfrontácie odvodiť pastoračné dôsledky a postuláty pre praktickú činnosť Cirkvi.

Preto sa môžeme tešiť, že po vydaní knihy Jozefa Matulníka a jeho spolupracovníkov *Analýza religiozity katolíkov na Slovensku*, v ktorej sú publikované výsledky sociologického výskumu religiozity slovenských katolíkov z roku 2007, sa dostáva do rúk teológov a širokej verejnosti kniha Juraja Sedláčka *Otcovstvo: problém alebo výzva?* Spomenutý výskum z roku 2007 poukázal na boľavú skutočnosť slovenského katolicizmu, ktorou je zástoj otcov v odovzdávaní viery.

Za hlavný praktický problém v oblasti odovzdávania viery v rodine, na ktorý poukázal tento výskum, možno pokladať slabú účasť otcov v tejto činnosti, čo sa veľmi prejavilo pri odpovediach respondentov na otázku, kto ich učil modliť sa, aj v odpovediach na otázku, ako často sa otcovia zúčastňovali na svätej omši, keď boli respondenti deťmi. Deti učili modliť sa predovšetkým matky, staré matky a kňazi. Viac ako polovica otcov chodila menej často na svätú omšu ako raz do týždňa. Výsledky najmä u otcov a starých otcov poukazujú na dlhodobú neprítomnosť otcov v odovzdávaní viery deťom a možno aj na ďalšie súvisiace problémy, ktorým treba venovať osobitnú pozornosť.

Veľkú pomoc pre vypracovanie správnej pastorálno-teologickej odpovede poskytuje aj výskum Juraja Sedláčka. Svoj výskum realizoval s adolescentmi na stredných školách v Slovenskej republike tiež v roku 2007 na vzorke 240 respondentov, ktorá sa skladala zo skupín po 30 respondentov z každého kraja, od Bratislavy až po Košice. Výskum bol realizovaný pomocou vypracovanie písomných prác na jednu z tém: Veriaci chlapec sa stáva kresťanským mužom, keď... (úvaha); Moja skúsenosť a zážitky s otcom (rozprávanie); Aký budem otec (rozprávanie alebo úvaha o tom, aký chcem byť). Dotazníky sa dávali celým

triedam, preto autor výskumu dal tie isté dotazníky aj dievčatám, len premená „chlapec sa stáva kresťanským mužom, keď...“ bola zamenená za premennú „môj potenciálny životný partner je dospelý, keď...“ a premenná „aký budem otec“ za premennú „aký by mal byť otec mojich detí“. Každá trieda mala na napísanie prác jednu vyučovaciu hodinu.

Autor však najprv metodicky správne predstavuje otcovstvo ako vážny súčasný problémový fenomén. Načrtáva rad historických zmien, ktoré priniesli zmeny v kultúrnej mentalite, a tým aj v chápaní otcovstva. Práve tieto historické premeny je dôležité brať do úvahy pri takomto výskume, lebo ony pomáhajú pri odhaľovaní kauzálnych súvislostí, ktoré sú potrebné pre hľadanie odpovedí na zistené fakty. Autor poukazuje tiež na jednotlivé faktory krízy otcovstva, no zároveň na potrebu otcovstva, ako ju vnímajú a vyslovujú adolescenti. Podrobne sa venuje problému otcovstva dnes. Hovorí: „Zostať pri konštatovaní neduhov, problémov a následkov zmenenej situácie dneška by znamenalo nielen jednostranný pohľad, ale aj popretie veľkého Božieho plánu spásy, ktorý prostredníctvom svojho Syna ako prvý a jedinečný Otec tu na našej zemi uskutočnil Boh. Situácia je síce zmenená, no mnohé dejinné výzvy, ktoré v nadsčasovej rovine na začiatku tretieho tisícročia prichádzajú, treba vnímať ako Boží dar. Podobne i nové dimenzie: do stálych a nemenných princípov so sebou prinášajú nové a jedinečné uskutočnenia. Na poli psychológie, sociológie a pastorálnych vied sme svedkami nových a aktuálnych štúdií, ktoré nás uistujú o mnohých pozitívach súčasnosti. Objavuje sa určitá zmena trendu. Otcovia sú dnes viac ako predtým pripravení aktívne a s významným nasadením sa angažovať pre svoje deti; sú ochotní spolupôsobiť na každodennej starostlivosti a výchove.“ Pri svojom hodnotení súčasných trendov vychádza z teológie otcovstva. Naznačuje dôležitosť vzťahu medzi otcom a synom.

Dôležité je pripomenúť serióznosť metódy, ktorou postupoval autor pri spracovaní získaných odpovedí. Pri opätovnom viacnásobnom prečítaní každej práce označil päť najvýraznejších, z textu vyplývajúcich premenných, pričom rozlišoval, či ide o pozitívne alebo negatívne premenné. Tie označil číslom 1. Toto číslovanie bolo vstupným pre porovnanie krajov a celoslovenské vyhodnotenie. Na vzájomnú komparáciu faktorov a hľadanie vzťahov medzi nimi použil dvojité číslovanie (uľahčilo a spresnilo to matematické vyhodnotenie): ak sa v texte dotazníka vyskytovali aj ďalšie faktory, hoci na ne autor nekládol veľký dôraz, každý ďalší faktor označil číslom 2. Po predchádzajúcom spracovaní zostavil zoznam všetkých opakujúcich sa premenných, spolu 9 pozitívnych a 9 negatívnych faktorov. Medzi pozitívnymi faktormi zistil: opora a dôvera, vzor, zodpovednosť, starostlivosť, láska, úcta k manželke, viera. Medzi negatívnymi faktormi uvádza: nedostatok času, chýbajúce sociálne istoty, agresivita, konflikty s otcom, rozvod, pohodlnosť otca. Pri štatistickom vyhodnocovaní použil metódu Chí-kvadrát test, ktorá je osvedčenou metódou na testovanie hypotéz o nezávislosti skúmaných faktorov.

Zaujímavým výsledkom výskumu je fakt, že v celoslovenskom meradle sa ako prvý faktor vykryštalizovala láska. Uviedlo ju 129 zo všetkých 240 respondentov. Poukazuje to na dôležitý prirodzený cit a zmysel mládeže, čo možno pokla-

dať za silnú položku, na ktorej hodno stavať. Na to poukazuje zistenie, že za jadro mužskosti pokladajú respondenti vzťah. V pravom zmysle slova k nemu dochádza, ak chlapec svojho otca rešpektuje a má ho rád. Vyplýva z toho, že predtým, ako bude mať rád syn otca, musí najskôr mať rád otec syna. Najväčší dar pre syna je čas strávený s otcom. Najväčší problém je v tom, že v darovanom čase a vo vzťahu je deficit lásky. To všetko a ešte mnohé iné si možno podrobnejšie prečítať v knihe Juraja Sedláčka. Iste ju ocenia nielen teológovia. Škoda, že autor nepublikoval spracovanie tých dotazníkov, v ktorých získal odpovede dievčat. Bolo by to rozhodne zaujímavé a ešte zaujímavejšia by bola komparatívna analýza. V samotnej práci chýba dôraz na problém vzťahu medzi rodičmi, veď práve tento vzťah je najdôležitejším modelom všetkých vzťahov, ktorým sa učia ich deti, tak synovia ako i dcéry. Môžu to byť námety na ďalší výskum a na rozvoj pastorálnej teológie opretej o seriózne poznanie situácie, aby bolo možné hľadať kvalifikované odpovede na diagnostikované problémy.

prof. ThDr. Ladislav Csontos SJ, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava